

FILOLOGIA CATALANA (curs 2004-2005)

ASSIGNATURA

28652 Història Lingüística del Català

Cicle

1

Total crèdits

6

Tipus d'assignatura

obligatòria

semestral

Professors

M. Segarra

DESCRIPCIÓ GENERAL, OBJECTIUS I REQUISITS PREVIS

La història de la llengua catalana en sentit ampli és l'objecte d'aquesta assignatura. Tant la història dita externa –és a dir l'evolució dels usos lingüístics amb relació a la història social i cultural del territori català– com la història interna, l'evolució de l'estructura de la llengua (fonètica, morfologia, sintaxi i lèxic).

Els objectius d'aquesta assignatura són els següents:

- familiaritzar l'estudiant amb els principis bàsics de la gramàtica històrica del català i fer-li conèixer els principals canvis lingüístics esdevinguts entre el segle IX i el segle XVI.
- donar a l'estudiant unes nocions sumàries d'etimologia i d'onomàstica i fer-li conèixer els diccionaris històrics, etimològics i dialectals existents.
- fer veure a l'estudiant com es va creant la consciència de l'existència d'una llengua (el nom, el territori, l'*scripta*, la literatura, l'equipament gramatical i lexicogràfic, etc.) en oposició a altres llengües o varietats.

ESBÓS DEL TEMARI

- 1. La formació de la llengua: l'evolució del llatí vulgar al romanç català.** La romanització lingüística: el llatí de la Tarraconense. Llengües en contacte amb el llatí de la Tarraconense: el substrat preromà (íber, cèltic, grec, basc) i el superestrat (germànic, àrab). Les llengües romàniques veïnes del català: mossàrab, occità, aragonès. Altres llengües peninsulars.
- 2. La formació del domini lingüístic.** El territori inicial (la Catalunya vella) i el bicefalisme del català naixent. El nom del territori i el nom de la llengua. L'ampliació del territori (la Catalunya nova, els regnes de Mallorca, València i Múrcia): repoblació i diversitat lingüística. L'expansió catalana per la Mediterrània: l'Alguer. La frontera lingüística sudoccidental i els seus reajuntaments.
- 3. El català i l'escriptura.** El català preliterari i arcaic: els documents híbrids (inventaris, testaments, juraments feudals...); els primers textos íntegres en català (Greuges de Guitard Isarn; Llibre dels judicis; Homilies d'Organyà). La creació de la prosa literària: Ramon Llull, les Cròniques. La Cancilleria Reial i l'*Scripta* medieval. La continuïtat de l'occità com a llengua poètica.
- 4. La llengua catalana entre l'edat mitjana i l'edat moderna.** El renaixement i la llengua literària. L'aparició de la variació odialectal en els escrits. El nom i la unitat de la llengua. Les modernitzacions d'alguns textos i la consciència de canvi lingüístic. L'interès per la fixació de la llengua: les *Regles d'esquivar vocables* i el *Liber Elegantiarum*.
- 5. Secundarització, repressió i el redreçament de la llengua (edats moderna i contemporània).** El conflicte lingüístic català-castellà: els usos orals i escrits del català; la castellanització del lèxic; la ideologia lingüística: el llemosinisme; les defenses i apologies de la llengua. La repressió lingüística als segles XVIII i XIX. La recuperació: la

Renaixença; la normativització i normalització del català. El retorn de la repressió: la dictadura franquista.

BIBLIOGRAFIA ESSENCIAL

- J. Bastardes: *La llengua catalana mil anys enrere*. Barcelona, Curial, 1995
G. Colón: *El léxico catalán en la Romania*. Madrid, Editorial Gredos, 1976
A. Ferrando & M. Nicolàs: *Panorama d'història de la llengua*. València, Tàndem edicions, 1993
J.E. Gargallo: *Les llengües romàniques*. Barcelona, Editorial Empúries, 1994
C. Lleal: *La formación de las lenguas romances peninsulares*. Barcelona, Barcanova, 1990
Mapes per a l'estudi de la llengua catalana, Com ensenyar català als adults, suplement núm. 6 (desembre de 1989)
J. Martí: *Els orígens de la llengua catalana*. Barcelona, Eduoc/Pòrtic, 2001
J. Moran & J.A. Rabella (ed.): *Primers textos de la llengua catalana*. Barcelona, Proa, 2001
J.M. Nadal & M. Prats: *Història de la llengua catalana*. Barcelona, Edicions 62, 1982; I (1982): *Dels inicis al segle XV*; II (1997): *El segle XV*
M. Segarra: "Llengua i escriptura en la societat catalana medieval", *Història de la cultura catalana: l'esplendor medieval (segles XI-XV)*. Barcelona, Edicions 62, 1999, p.125-150
M. Segarra: "El conflicte lingüístic català-castellà als segles XVI i XVII", *Història de la cultura catalana: Renaixement i Barroc (segles XVI-XVII)*. Barcelona, Edicions 62, 1997, p. 167-192
M. Segarra: "Una llengua d'ús estrictament popular", *Història de la cultura catalana: El Setcents*. Barcelona, Edicions 62, 1996, p. 143-162

TUTORIES INTEGRADES

Les tutories estan destinades als estudiants que presentin alguna disfunció amb relació al seguiment normal de la matèria o a aquells que vulguin afermar o ampliar algunes de les qüestions i de les tècniques vistes en les classes habituals i es dedicaran a les activitats següents:

- repassar i aclarir conceptes
- controlar la lectura de la bibliografia essencial i facilitar-ne la comprensió
- orientar en la realització d'exercicis i treballs
- fer exercicis complementaris

FORMA D'AVALUACIÓ

Es farà una avaluació continuada a partir dels exercicis pràctics que es faran a l'aula i d'uns quants treballs breus que l'estudiant farà a casa. Hi haurà també un examen final oral de control de les lectures obligatòries.